

Nr 683

Av herr Hjalmarson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 88, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Enligt gängse betraktelsesätt är statsbudgeten för 1956/57 i väsentlig omfattning överbalanserad. Överbalanseringen är i själva verket så stor att inkomsterna icke blott täcker drifts- och kapitalutgifter utan även därutöver kan förmodas komma att ge ett överskott. Det föreligger alltså vad man kan kalla både en total balansering och en total överbalansering.

Vi har icke för avsikt att här ta upp en teoretisk diskussion om den samhällsekonomiska betydelsen av en överbalanserad budget eller om huruvida en sådan överbalansering är nödvändig i dagens läge. Det må räcka med ett konstaterande av att teorien om överbalanseringens förmåga att dämpa riskerna för inflation i själva verket är en teori om tvångssparandets samhällsekonomiska effektivitet. En överbalansering, som åstadkommes genom att man tar ut väsentligt mer i skatter än utgifterna motiverar, framstår allt tydligare för skattebetalarna som ett tvångssparande och ett tvångssparande som måste vara så mycket mindre tilltalande för dem som det icke resulterar i någon ökning av deras egna tillgångar. Detta är särskilt fallet om övertrycket i skatterna blir bestående under längre tid och om själva utgångsnivån är mycket hög. Då får man alltmärka markerat de psykologiska biverkningar till vilka ett tvångssparande alltid måste föra. Dessa kan sammanfattas i en växande benägenhet att söka kompensation, en avtagande beredvillighet att påtaga sig den skattebörda som gällande bestämmelser fixerar samt en så påtaglig minskning av viljan till frivilligt sparande att resultatet hotar att bli ett med hänsyn till inkomstutvecklingen otillfredsställande och i förhållande till behoven otillräckligt sammanlagt sparande.

För skattebetalarna kan en viss skattenivå anses motiverad endast så länge den framstår såsom nödvändig för att utgifterna skall kunna täckas. Går beskattningen längre ter den sig såsom ett uttryck för ett politiskt maktutövande och som ett resultat av bedömningar, om vilkas hållbarhet mycket skiljaktiga meningar kan råda. Människorna känner sig inte betala skatt för gemensamma ändamål utan för att möjliggöra en viss politik som de inte alla är beredda att ge sin anslutning.

Förefintligheten av ett budgetöverskott har i sig själv en tendens att driva upp statsutgifterna. Denna erfarenhet har bestyrkts under de år då den svenska statsbudgeten varit överbalanserad. De olika intressegruppernas an-

språk på kostnadskrävande åtgärder och på speciella fördelar över statsbudgeten blir svårare att avväga mot varandra och mot skattebetalarnas anspråk på hänsyn i de fall det finns ett överskott. Alla är inställda på att dela detta, i hur hög grad de än må teoretiskt ansluta sig till överbalanseringsteorien.

Då nu den totalbalanserade budgetens principer hävdas må först erinras om att alla internationella jämförelser i detta hänseende i väsentlig grad försvåras av den skiftande uppgift statsbudgeten har i olika länder. Att t. ex. jämföra den svenska budgeten med den amerikanska är tämligen meningslöst redan av den anledningen att den amerikanska budgeten är en federal sådan. Den svenska statsbudgeten inrymmer en lång rad gemensamma ändamål som icke förekommer i den amerikanska. Detta framgår omedelbart av den omständigheten att den federala amerikanska budgeten till alldeles övervägande del är en sammanfattning av de globala amerikanska försvarskostnaderna. Om nödvändigheten att ur löpande inkomster täcka den alldeles övervägande delen av försvarsutgifterna har några delade meningar aldrig rått.

Redan med hittills tillämpade metoder för balansering av den svenska statsbudgeten kommer den väsentliga delen av sådana utgifter som egentligen hänför sig till flera år att belasta det år då utgiften sker. De betydande utgifterna för vägbyggen och vägunderhåll är exempel härpå. Våra avskrivningsregler är sådana — särskilt i fråga om bostadsbyggandet — att tungt vägande kapitalutgifter bestrides av löpande inkomster. Mot denna bakgrund synes icke statsfinansiella skäl kunna åberopas för en totalbalansering utöver den som redan kan sägas existera. Vad det här gäller är att på olika årsgrupper skattebetalare på ett rationellt sätt fördela utgifterna för nödvändiga statliga och allmänna investeringar, varvid man alltid måste hålla i sikte att budgetens uppgift inte är att på bekostnad av skattebetalarna söka öka den statliga förmögenheten.

Någon samhällsekonomisk motivering för en total balansering av budgeten utöver de allmänna skäl som brukar anföras för en överbalansering i allmänhet har icke förebragts. Av denna anledning finnes ingen orsak att utan någon undersökning av konsekvenserna och förutsättningarna binda sig vid principen att varje årgång skattebetalare skall — utöver de löpande statsutgifterna — betala de investeringskostnader som råkar falla på ett visst år. Ur företagsekonomiska synpunkter är en sådan ståndpunkt icke hållbar.

Det överskott i statens hushållning som nu preliminärt framräknats är i betydande grad en återspeglning av en inkomstutveckling som till viss del beror på penningvärdets fall. Man kan alltså tala om en automatiskt framkommen överbalansering. Då dessutom erfarenheten talar för uppfattningen om en viss tidsförskjutning mellan de förändringar i den statliga hushållningen, som ett inflationsförlopp framkallar, är försiktighet i och för sig av nöden, då man i en given situation ställs inför problemet, huruvida överbalansering skall anses ge utrymme för skattesänkningar. Regelmässigt sti-

ger nämligen under ett inflationsskede statens inkomster snabbare än konsekvensprisstegringarna inom den statliga sektorn.

I den mån det statliga budgetöverskottet kan betraktas som ett reellt tvångssparande, måste det utan risker för möjligheten att hålla ett fast penningvärde kunna utnyttjas för åtgärder som uppenbarligen leder till ett ökat frivilligt sparande. Därigenom försvagar man varken kvantitativt eller kvalitativt förutsättningarna för en penningvärdebevarande politik. Genom sparfrämjande åtgärder, vilka utformas så att de ger ett större frivilligt sparande än det statliga tvångssparande som tages i anspråk, stärker man tvärtom motståndskraften i samhället mot tendenser till allmänna prisstegringar. Eftersom det frivilliga sparandet från varje synpunkt måste anses överlägset ett tvångssparande, blir detta förstärkningsarbete än effektivare.

Redan det förhållandet, att man på ovan angivna sätt skapar grunden för ett snabbt stigande personligt sparande i samhället, avlägsnar de skäl som från regeringens sida anförts mot en mer betydande skattesänkning i nuläget. Frågan gäller, sådan regeringen lagt upp den, i vilken grad skattepolitiken skall användas för att hålla tillbaka de totala anspråken på de med hänsyn till den troliga efterfrågan starkt begränsade ekonomiska resurserna. Om man begränsar möjligheterna till offentlig efterfrågan och på så vis skapar ett utrymme som uppenbarligen kan men inte måste komma att användas för enskild konsumtion, har man icke vidtagit någon åtgärd som är ägnad att öka den *samlade* efterfrågan. Ur denna naturligtvis i hög grad formella synvinkel blir det närmast fråga om en förändring av samma efterfrågas karaktär. Det finns nämligen ingen grund för föreställningen att anspråk på resurserna via staten eller kommunerna skulle vara mindre ägnade att i en latent överkonjunktur skapa risker för inflation än enskilda efterfrågemöjligheter. Tvärtom kan det med stor grad av sannolikhet hävdas — särskilt om man kraftigt och systematiskt främjar sparbenägenheten hos människorna — att ett ökat personligt förfogande över inkomsterna i samhället kommer att medföra ett mindre tryck än det som automatiskt framkommer via ett anslag i statsbudgeten. Under förutsättning att man minskar de statliga utgifterna i samma mån som man sänker skatterna, kan sålunda från samhällsekonomiska synpunkter inga avgörande skäl anföras mot skattesänkningen.

Högerpartiets skattesänkningsslinje är upplagd efter dessa huvudlinjer. Den är alltså uttryck för ett principiellt betraktelsesätt, som helt skiljer sig från det som ligger bakom regeringens ståndpunkter. Högerpartiets skattesänkningsslinje är icke endast i den meningen ett alternativ att den förutsätter en annan konkret skattepolitik. Den är också ett alternativ i den bemärkelsen att den avvisar föreställningen om nödvändigheten av ökat offentligt förfogande över arbetsförtjänsterna i samhället ur samhällsekonomisk synpunkt. Vad högerpartiet föreslår är följaktligen en principiellt och praktiskt underbyggd skattesänkning, som utgår från en metod att skapa skydd för penningvärdet vid hög och jämn sysselsättning, vilken kortast kan ka-

rakteriseras på det viset att det fasta penningvärdet förankras hos de stora grupperna skattebetalare, vilka genom en sparinställd politik samtidigt ges möjligheter att bli stora grupper personliga ägare.

Ehuru frågan under de senaste årens lopp vid upprepade tillfällen diskuterats, bör påpekas att högerpartiets skattesänkingsförslag utgår från de statsfinansiella och samhällsekonomiska förutsättningar, för vilka partiet iklätt sig ansvar. Att dessa under riksdagsarbetets gång avvisats av majoriteten kan därvidlag icke tillmätas avgörande betydelse. Vad det är fråga om är alltså att i möjligaste mån precisera de olika alternativen med dess konsekvenser på ett sådant sätt att medborgarna får en viss frihet att välja — den frihet att välja mellan olika alternativ som är en avgörande demokratisk rättighet.

Som ovan antytts gäller det både att planera för en skattesänkning och att planera själva skattesänkningen. Denna inställning till problemet måste också få mera långsiktiga uttryck. Erfarenheter från utlandet visar att en på något längre sikt planerad skattereform, som genomföres etappvis men om vars huvudlinjer medborgarna tidigast möjligt erhåller kännedom, har synnerlig förmåga att gynnsamt påverka framstegstakten. Så hög som vår allmänna skattenivå är, måste denna regel äga giltighet även i vårt land. Om den målsättningen görs klar att allt skall göras som göras kan för att minska det samlade skattetrycket, har man anledning räkna med ett spontant stigande sparande, ökad beredvillighet till extra arbetsinsatser, större benägenhet till risktagande, större möjlighet till planering icke minst inom mindre företag samt en successiv förbättring av den hårt angripna deklaramoralen. En sådan målsättning skapar alltså undan för undan stärkta förutsättningar för sitt eget realiserande genom det stärkta underlag för beskattningen som därigenom framkommer.

Någon tvekan kan icke råda om att progressiviteten i de nuvarande skatteskalorna har en psykologisk effekt av mycket stora mått. Detta betyder att marginalskatteproblemets lösande måste anses vara ytterst trängande. Av denna anledning bör skattesänkningarnas period inledas med en sådan sänkning i den statliga skatten på arbetsförtjänsterna att denna blir påtaglig för de skattskyldiga. Nästa steg bör vara att skapa så stort utrymme som möjligt för en allmän sänkning av den kommunala beskattningen. Det är därvidlag viktigt att åtgärderna inriktas på att sänkningen i kommunal-skatten skall leda till en sänkning i den sammanlagda skattebelastningen. En omfördelning av skattebördan kan naturligtvis diskuteras, men avgörande måste bli ett fullföljande av skattesänkningens linje på ett sådant sätt att fortsatt lättnad för samtliga skattebetalare blir märkbar. Till omedelbar undersökning bör dessutom upptagas frågan om skattereformer — av olika slag — i syfte att speciellt lätta skattebördan för barnfamiljerna. Det är av betydelse att denna avvägning kan göras i sitt statsfinansiella och samhällsekonomiska sammanhang.

Metoder för sänkning av statsskatten

Vid en given taxerad inkomst bestämmes den statliga inkomstskattens storlek av tre skilda faktorer, nämligen storleken av ortsavdraget, utformningen av den skatteskala å vilken den efter ortsavdragets avräknande återstående beskattningsbara inkomsten skall appliceras samt uttagningsprocenten. Det finns följaktligen tre skilda metoder för att åstadkomma en ändring i ett bestående skatteläge, vilka kan användas var för sig eller i kombination med varandra. De tre metoderna har i stort sett skilda verksamhetsområden. Ändringar i ortsavdragen inverkar relativt sett mest i fråga om de lägsta inkomsterna, ändringar i skatteskalan kan få sin tyngdpunkt inom vilket som helst skikt av inkomsten, medan slutligen en ändring av uttagningsprocenten åstadkommer en procentuellt sett likformig ändring av skattebeloppen (här bortses från den spärr som säger att ingen del av inkomsten får statligt beskattas efter högre procent än 65). Det är av betydelse vid en diskussion om en generell skattesänkning att man noga skiljer på dessa metoder med hänsyn till deras varierande funktion.

I den senare tidens diskussion kring frågan om en skattesänkning har stort avseende fästs vid att den sedan länge pågående penningvärdeförsämringen haft en skatteskräpande verkan som i främsta rummet träffat de lägsta inkomsttagarna. Anledningen härtill är att ortsavdragets realvärde sjunkit högst betydligt. Särskilt gäller detta beträffande ortsavdraget för ensamstående, vilket vad gäller den statliga beskattningen i stort sett varit oförändrat alltsedan 1947.

År 1947 fastställdes ortsavdraget för ensamstående inom ortsgrupperna II—V till respektive 1 700, 1 800, 1 900 och 2 000 kronor.¹ Sedan dess har endast den ändringen vidtagits att de tre förstnämnda beloppen år 1952 höjts till respektive 1 760, 1 840 och 1 920 kronor. Beträffande äkta makar har under samma tid en större förskjutning ägt rum. Mot att ortsavdraget för dessa enligt 1947 års beslut varierade mellan 2 625 kronor i andra ortsgruppen och 3 000 i den högsta, blev samma avdrag genom beslut av 1952 års riksdag resp. 3 520 och 4 000 kronor.

Enligt socialstyrelsens levnadskostnadsindex (numera konsumtionsindex) har levnadskostnaderna sedan juni månad 1947 räknat t. o. m. februari månad 1956 stigit med 46 %. För att ortsavdragen skulle ha behållit sitt reella värde under tiden borde uppenbarligen en motsvarande höjning ha skett, d. v. s. med 46 %. Detta innebär att ortsavdraget för ensamstående skulle ha varierat mellan 2 480 i andra ortsgruppen och 2 920 i femte samt ortsavdraget för äkta makar mellan 3 830 och 4 380 kronor. Det framgår härav att samtliga ortsavdrag nu är reellt sett lägre än 1947 samt att minskningen relativt sett är störst beträffande de ensamstående.

Det förhållandet att ortsavdraget reellt sett är lägre än 1947 innebär att inkomst, som 1947 helt undantogs från beskattning, nu kommer att ingå i skatteunderlaget. Oavsett hur de nominella inkomsterna för skattskyldig utvecklats sedan 1947, kommer denna följaktligen att få betala skatt på

¹ Eftersom ortsgrupp I numera avskaffats, utelämnas här siffrorna för denna ortsgrupp

ett skatteunderlag som tidigare åtminstone delvis varit skattefritt. Den skatteskärpning, som på så sätt uppkommer och som är förhållandevis starkare ju större denna nybeskattade andel är av den skattskyldiges totala inkomst, kan uppenbarligen icke elimineras genom någon ändring av skatteskalorna. Detta kan icke ske på annat sätt än att det ifrågavarande skatteunderlaget på nytt göres skattefritt, vilket i sin tur innebär att man härför icke kan tillgripa annan metod än att höja ortsavdragets nominella belopp.

De nuvarande skatteskalorna fastställdes genom beslut av 1952 års riksdag. Beslutet grundade sig på förslag av 1949 års skatteutredning, som vid sitt förordande av skalorna enhälligt uttryckte den uppfattningen att man skulle begynna tillämpandet av desamma vid grundbeloppsnivå. Detta blev emellertid icke fallet. Såväl 1952 som varje följande år har riksdagen beslutat att statskatten skulle uttagas med 110 procent.

Det naturliga sättet att angripa problemet med fastställande av nya skatteskalor måste vara att i första hand inlåta sig på ett bedömande av gällande skatteskalor samt med utgångspunkt från de erinringar man kan finna anledning att göra gentemot dessa framlägga förslag till ändringar i de kritiserade avseendena. Det är därvid angeläget att skikten i skatteskalorna icke i någon del av densamma göres så små att progressionen där blir särskilt hård, att trappstegen mellan de olika skikten i stort sett blir likformiga samt att man över huvud taget beaktar önskemålet att hålla marginalskatterna på en sådan nivå att de i minsta möjliga mån inverkar menligt på arbetsvilja, företagsamhet, sparvilja och deklaramoral.

Det normala sättet för en ändring av nivån för statsbeskattningen är i vårt land att med bibehållande av gällande skatteskalor besluta om ändring av uttagningsprocenten, medan själva skalorna endast ändras med längre mellanrum. Principen om en varierande uttagningsprocent har sålunda varit inskriven i våra skatteförfattningar alltsedan 1928. Det vore därför rimligt att den första åtgärden vid en minskning av skatteuttaget finge bestå i en sänkning av uttagningsprocenten till 100, d. v. s. till den nivå 1949 års skatteutredning föreslagit. Att detta skulle ske har också tidigare sagts i riksdagsdebatterna från majoritetens sida. Ännu vid vårriksdagen 1954 talade dåvarande finansminister Sköld om en allmän skattesänkning i form av »en sänkning av skatteprocenten med 10 enheter», ehuru han ansåg att denna borde komma först sedan vissa förenklingar genomförts, som kunde beräknas komma främst de lägre inkomsttagarna till godo.

Mot tanken på ett återställande av skattenivån till den som motsvarar grundbeloppsnivå har anförts, att skattesänkningen i absoluta tal i så fall skulle bli »allför stor» för de större inkomsttagarna. Ett dylikt argument finner vi icke sakligt grundat. Det måste i och för sig vara självklart att en allmän skattesänkning leder till större lättnader i kronor räknat ju högre inkomsten är. Godtager man icke ett sådant resonemang kommer man närmast till det resultatet att en skattesänkning aldrig skall genomföras. Det förhåller sig nämligen så, att ett icke obetydligt antal inkomst-

tagare har så låg inkomst att de icke belastas med någon statsskatt och alltså inte kan få någon del i en skattesänkning. I sin yttersta konsekvens skulle då nyssberörda argumentation föra fram till att icke någon annan borde få en större »förmån» än de som inte har någon skattekraft och vilka sålunda representerar de mest ömmande fallen. För vår del finner vi det i och för sig naturligt att man tillämpar samma system vid en sänkning av skatten som vid en höjning. Har sålunda en höjning av uttagningsprocenten från grundbeloppsnivå inneburit en skattehöjning på t. ex. 9 000 å 10 000 kronor för de högsta inkomstskikten, kan det inte ligga något stötande i att man vid en sänkning av skatten som innebär en återgång till grundbeloppsnivå kan notera samma relativt höga tal för skattesänkning i de högsta inkomstskikten. I detta sammanhang kan erinras om att 1949 års skatteutrednings enhälliga förslag innebar en skatteminskning för en årsinkomst på 400 000 kronor med 18 281 kronor, vilken skatteminskning dock genom uttagningsprocentens höjning till 110 reducerades till ungefär halva beloppet.

Regeringens förslag till nya skatteskalor

I proposition nr 88 framlägges förslag till ändrade skatteskalor. Vid utformandet av dessa har utgångspunkten varit att den väsentliga delen av skattesänkningen skulle förläggas till de lägsta progressionsskikten. Motiveringen härför har icke varit att de hittills gällande skalorna haft ett sådant utseende och ett sådant förlopp att de lägsta skattesatserna i skalan främst bort sänkas utan just det ovan berörda förhållandet att penningvärdeförsämringen i första hand drabbat de lägsta inkomstskikten. Man har sålunda velat använda en metod som icke i och för sig är ägnad att åstadkomma det önskade resultatet. Därför att man icke skiljt på de två metodernas olika funktion har man kommit fram till ett resultat, som icke är tillfredsställande ens från de angivna utgångspunkterna och vilket dessutom åstadkommer en snedvridning av skatteskalen, bl. a. innebärande en väsentlig skärpning av progressionen. Samtidigt har man kommit fram till skatteskalor, vilkas ryc-kiga förlopp markant skiljer sig från vad som tidigare gällt, varjämte de höga marginalskatterna särskilt i progressionslägena närmast över botten-skikten i sort sett kommit att bibehållas.

I bihang till propositionen lämnas tabeller rörande penningvärdeförsämringens inverkan på skattetrycket. Dessa avser penningvärdeförsämringen fr. o. m. juni 1947 t. o. m. april 1955. Sedan dess har emellertid en ytterligare penningvärdeförsämring ägt rum. Socialstyrelsens levnadskostnadsindex i juni 1947 — i 1935 års serie utan skatter och sociala förmåner — var 155. I februari 1956 skulle motsvarande indextal utgjort 227, d. v. s. visat en stegring med 72 enheter eller med 46 procent. För att utröna i vad mån den i propositionen föreslagna skattesänkningen skulle eliminera de skatteskärpande verkningarna av inflationen under berörda tid har vi låtit utarbeta en tabell, vilken fogas till motionen såsom *tabell 1*. Av denna framgår att gifta skattskyldiga med en inkomst upp till 6 000 kronor — uttryckt

i 1947 års penningvärde — samt fr. o. m. 15 000 t. o. m. 300 000 kronor reellt sett får en högre skatt vid ett tillämpande av de nu föreslagna skalorna än enligt 1947 års riksdagsbeslut. För inkomster — fortfarande i 1947 års penningvärde — å 8 000, 10 000 och 12 000 kronor skulle däremot en reell lättnad inträda. Vad angår ensamstående visar tabellen skatteskärpning i alla lägen upp till en inkomst överstigande 300 000 kronor.

Tabellen bestyrker å ena sidan vad vi ovan anfört, nämligen att ett eliminerande av penningvärdeförsämringens skatteskärpande verkningar för de lägsta inkomsttagarna icke kan åstadkommas genom ändringar i skatteskallorna utan endast genom en höjning av ortsavdraget, så att dettas realvärde återställs. Å andra sidan visar tabellen att den för inkomster överstigande bottenskikten föreslagna skärpningen av progressionen icke finner sin motivering i den uppkomna penningvärdeförsämringen.

Vid beräkningarna här ovan har vi tillämpat samma metoder som gällt för de till propositionen fogade tabellerna. Detta innebär bl. a., att vi icke tagit såsom som helst hänsyn till den höjning av pensionsavgiften som ägt rum sedan 1947. Denna utgjorde då en procent av den taxerade inkomsten men har sedermera höjts till 1,8 procent och skall enligt förslag till årets riksdag ytterligare höjas till 2,5 procent. Höjningen har givetvis sin grund i redan inträdda jämte kommande höjningar av folkpensionen. Eftersom avgiften emellertid uttages samtidigt med de direkta skatterna, finns det anledning att i förevarande sammanhang beakta även avgiftshöjningen. Räknat från 1947 uppkommer en höjning på maximalt 150 kronor för ensamstående och 300 kronor för äkta makar, medan motsvarande höjning på grund av årets förslag skulle utgöra 70 kronor för ensamstående och 140 kronor för gifta.

Den föreslagna avgiftshöjningen överstiger den nominella skattesänkningen för äkta makar med inkomst t. o. m. cirka 6 000 kronor och för ensamstående med ungefär halva denna inkomst. Detta belyses i den till motionen fogade *tabellen 2*. Ser man på den reella förändringen av skattenivån sedan 1947 reduceras givetvis genom avgiftshöjningarna ytterligare det antal skattskyldiga som trots penningvärdeförsämringen fått en skattesänkning.

Ett markerat drag i den nuvarande skatteskalan för äkta makar är att progressionen är särskilt stark för beskattningsbara inkomster närmast överstigande bottenskiktet. Medan sålunda skattesatsen för beskattningsbara inkomster närmast under 8 000 kronor är 12 procent, är skattesatsen för beskattningsbara inkomster närmast över 12 000 kronor inte mindre än 25 procent. Vid en ökning av den beskattningsbara inkomsten med något över 4 000 kronor stiger sålunda marginalsattesatsen med 13 enheter — vid 110 procents uttag 14,3 — vilket innebär mer än en fördubbling. Denna mycket starka progressionsstegring måste enligt vår mening betecknas såsom orimligt hård. Det kan inte finnas rimliga skäl antaga, att skatteförmågan vid en så relativt obetydlig ökning av inkomsten stiger i så hög grad. Det måste förutsättas att de av alla erkända skadliga verkningarna av en

alltför stark progression alldeles särskilt kommer till uttryck då det gäller skattskyldiga i de berörda inkomstskikten. Därtill kommer att man med en sådan skala försvårar möjligheterna att vidga dels det proportionella botten-skiktet, dels tillämpningsområdet för tudelningsprincipen vid sambeskattningen. Vad angår det proportionella botten-skiktet har, såsom beröres i propositionen, 1955 års skatterevision icke ansett sig kunna föreslå någon ändring, och anledningen härtill är otvivelaktigt främst de svårigheter som här berörts.

Den »puckel» som sålunda kan konstateras i den nuvarande skatteskalan för äkta makar skulle vid ett accepterande av propositionens förslag icke blott kvarstå utan även bli mer markerad. Detta framgår av följande sammanställning som belyser skatteprocenten i de berörda inkomstskikten såväl enligt nuvarande grundskala som enligt alternativ R 2.

Beskattningsbar inkomst kronor	Skatteprocent Nuvarande skala	Alt. R 2
0— 8 000	12	11
8 000—10 000	16	17
10 000—12 000	20	21
12 000—16 000	25	27

Såsom framgår härav är skattesatsen i botten-skiktet en enhet lägre i den föreslagna skalan än i nuvarande grundskala, medan den föreslagna skattesatsen i skiktet 12 000—16 000 kronor ligger ej mindre än två enheter högre. Den tidigare skillnaden mellan det högsta och lägsta av de ovan angivna skikten på 13 enheter — eller vid 110 procents uttag 14,3 enheter — har ökats till 16 enheter. De redan enligt nuvarande skala betydande skadeverkningsarna såväl direkt som med tanke på möjligheterna att i framtiden åstadkomma i och för sig önskvärda förändringar blir sålunda än större än nu är fallet.

Trappstegen vid övergång från ett progressionsskikt till ett nytt sådant är i de nuvarande skatteskalorna till en början 4 och därefter småningom 5. Endast beträffande ensamstående föreligger någon avvikelse härifrån, i det att i två fall trappsteget gjorts till 3 enheter. De nu föreslagna skatteskalorna skiljer sig starkt från de gällande i detta hänseende. Man finner sålunda, att de 5 första trappstegen i skalan för gifta skattskyldiga utgör i tur och ordning 6, 4, 6, 4 och 6 procentenheter, medan de för ensamstående skattskyldiga utgör 6, 5, 3, 3 och 4 enheter. Det är alltså en anmärkningsvärd ojämnhet i stegringen av skattesatserna.

Går man till de föreslagna skatteskalornas högre skikt, finner man att finansministern inte föreslagit någon som helst minskning för skiktet över 150 000 kronor — om man utgår från nuvarande skala vid 110 procents uttag — och endast en blygsam sänkning för de skikt som ligger närmast därunder. Förslaget skiljer sig i detta avseende väsentligt från den linje enligt vilken 1952 års förslag utarbetades. Enligt sistnämnda förslag skulle den högsta progressionen liksom tidigare varit fallet ligga i inkomstskiktet

över 200 000 kronor, men skattesatsen föreslogs sänkt från 70 till 65 procent. Nu föreliggande förslag innebär att den högsta skattesatsen skall tillämpas fr. o. m. 150 000 kronor, trots att penningvärdeförsämringen sedan 1947 gör att den då fastställda högsta gränsen å 200 000 kronor nu kan sägas motsvara inemot 300 000 kronor. Det torde visserligen, såsom 1955 års skatterevision framhållit, förhålla sig så, att en ändring av skattesatsen i det högsta progressionsskiktet har föga praktisk betydelse med hänsyn till att ifrågavarande inkomsttagare på grund av förmögenhetsinnehav regelmässigt får sin uträknade skatt reducerad genom den s. k. 80-procentsspärren. Skattesatsen i det högsta skiktet får emellertid reell betydelse därigenom att skalans totala utseende givetvis blir beroende av var toppskiktet begynner. Sker detta vid 200 000 kronors beskattningsbar inkomst som enligt den nuvarande grundskalan, blir progressionen givetvis lägre än om man såsom föreslagits i propositionen sätter gränsen vid 150 000 kronor.

Av de skäl som vi här anfört kan vi icke godtaga de skalor som föreslagits i proposition nr 88.

Vårt förslag

Liksom tidigare har vi inom högerpartiet lagt upp årets riksdagsarbete med direkt sikte på att söka bereda utrymme för en så stor skattesänkning som möjligt. Vi har sålunda lagt fram förslag till högst betydande utgiftsminskningar för att på så sätt få underlag för en bestående skattelättnad. I vanlig ordning kommer vi att redovisa vår alternativa statsbudget i samband med det definitiva beslutet i maj månad om skatteuttaget för nästa budgetår. Såsom vi då skall visa innebär dessa våra förslag att en skattesänkning med mer än dubbla det belopp regeringens förslag innebär är möjlig. På grundval härav har vi utarbetat vårt förslag till nya skatteskalor.

Det har till en början framstått såsom angeläget att åstadkomma så stor skattelättnad som skulle erhållas vid en sänkning av uttagningsprocenten från 110 till 100. Man skulle härigenom — om man bortser från verkningarna av penningvärdeförsämringen sedan 1952 — komma fram till den nivå som 1949 års skatteutredning enhälligt förordade. Skattebortfallet genom en sådan åtgärd har vi beräknat till 340 å 350 milj. kronor för helt år räknat.

Vid det fortsatta arbetet har vi till en början övervägt, huruvida vi bort föreslå en höjning av orsavsdragen. Som vi redan anfört är detta den enda verkningsfulla metoden att helt eliminera skatteskärpningen för de lägsta inkomsttagarna. Sakligt sett är skälen för en höjning av orsavsdragen alltså mycket starka.

Å andra sidan har vi i detta sammanhang inte kunnat undgå att taga hänsyn till att frågan om orsavsdragets storlek i visst hänseende är föremål för utredning. Detta gäller visserligen de kommunala orsavsdragen, men vi förutsätter att den höjning av dessa avdrag som kan förväntas bli ett resultat av utredningen skall visa sig ägnad att eliminera de betänkligheter mot en höjning av de statliga orsavsdragen som anförts av såväl 1955 års

skatterevision som departementschefen. Då vi alltså förutsätter att frågan om en höjning även av de statliga ortsavdragen kommer upp till behandling inom icke alltför avlägsen framtid, har vi funnit oss kunna här disponera hela det överskjutande belopp som genom våra förslag till utgiftsminskningar skulle stå till förfogande till att ändra skatteskalorna.

Såsom redan antytts har vi särskilt starka erinringar att göra beträffande progressionen för inkomster i skikten strax ovan bottenskiktet. De två första av dessa skikt omfattar nu beskattningsbara inkomster på vardera 2 000 kronor. Enligt vår mening bör dessa två skikt sammanslås till ett enda skikt å 4 000 kronor. Som en konsekvens härav måste skattesatsen sänkas även i de närmast högre liggande skikten. Att låta detta fortgå ända upp till skalans översta skikt skulle emellertid medföra ett skattebortfall som omöjliggjorde andra enligt vår mening önskvärda ändringar, såvida icke en fullständig omfördelning av skattebelastningen mellan ensamstående och gifta skattskyldiga företoges. Vi föreslår därför att en ny skiktgräns insättes vid 25 000 kronors beskattningsbar inkomst.

Vad i övrigt angår skalan för äkta makar förordar vi en sänkning av skattesatserna — utöver den som erhålles vid återgång till grundbeloppsnivå — motsvarande två procentenheter. Detta innebär uppenbarligen att de lägre inkomsttagarna får en förhållandevis större skattesänkning än de allra högsta.

För ensamstående förordar vi samma skattesatser i de tre lägsta bottenskikten som för äkta makar. Totalt sett blir skattesänkningen mindre för ensamstående än för äkta makar.

De skalor vi här förordat kan även de sägas innebära en viss skärpning av progressionen, nämligen för de högre inkomstskikten. Denna är emellertid mindre framträdande än enligt regeringens förslag. Principiellt anser vi en progressionsminskning, som sträcker sig över hela skalan, vara angelägen.

Skalornas utseende framgår av följande tabell, där vårt förslag sammanställts med skattesatserna dels enligt nuvarande skala vid såväl 100 som 110 procents uttag och dels alternativ R 2.

De av oss föreslagna skalorna företer som synes ett betydligt jämnare förlopp än de i propositionen föreslagna. I de lägre progressionsskikten är trappstegen genomgående fyra enheter, medan skillnaden mellan närliggande skikt längre upp blir fem enheter.

Konstruktionen hos de nuvarande skalorna liksom de i propositionen föreslagna är sådan att tudelningsprincipen vid sambeskattning kommer att tillämpas för beskattningsbara inkomster för äkta makar upp till 10 000 kronor, d. v. s. årsinkomster på i runt tal 16 000 kronor. De skalor vi föreslår innebär en höjning av denna gräns med 6 000 vad gäller den beskattningsbara inkomsten. Upp till årsinkomster för en familj på cirka 23 000 kronor skulle därigenom tudelningsprincipen komma att exakt tillämpas. För inkomster närmast däröver är skillnaden gentemot tudelningsprincipen väsent-

Skatteskalor

Beskattningsbar inkomst, 1 000-tal kr	Giftna				Ensamstående			
	Nuvarande skala		Alt.		Nuvarande skala		Alt.	
	100 %	110 %	R 2	Vårt förslag	100 %	110 %	R 2	Vårt förslag
0— 4.....	12	13,2	11	10	12	13,2	11	10
4— 6.....	12	13,2	11	10	16	17,6	17	14
6— 8.....	12	13,2	11	10	20	22,0	22	18
8— 10.....	16	17,6	17	14	24	26,4	25	22
10— 12.....	20	22,0	21	14	27	29,7	28	26
12— 16.....	25	27,5	27	18	30	33,0	32	30
16— 20.....	30	33,0	31	23	34	37,4	36	34
20— 25.....	35	38,5	37	28	38	41,8	41	38
25— 30.....	35	38,5	37	33	38	41,8	41	38
30— 40.....	40	44,0	43	38	42	46,2	45	42
40— 60.....	45	49,5	48	43	46	50,6	49	46
60—100.....	50	55,0	54	48	50	55,0	54	50
100—150.....	55	60,5	59	53	55	60,5	59	55
150—200.....	60	65,0	65	58	60	65,0	65	60
200—	65	65,0	65	63	65	65,0	65	65

ligt mindre än för närvarande eller enligt propositionens förslag. Detta betraktar vi såsom en betydelsefull vinning.

Det totala skattebortfallet enligt vårt förslag har vi för helt år beräknat till cirka 825 miljoner eller cirka 22 procent. De giftas skatt skulle sjunka med 23 % och de ensamståendes med 19 %.

De individuella verkningarna av vårt förslag belyses i den till motionen fogade *tabellen 3*, där skattesänkningarna anges dels i absoluta tal, dels i procent. Av tabellen framgår även skiljaktigheterna i förhållande till propositionens förslag.

De i tabellen angivna procentuella minskningarna företer i princip en fallande tendens. För äkta makar brytes denna emellertid självfallet i de inkomstlägen, vilka motsvarar de progressionsskikt där tudelningsprincipens tillämpningsområde utsträcker. Detta är helt naturligt. Finner man såsom vi gjort, att det på en viss del av skalan förekommer en »puckel», måste bortopererandet av denna givetvis innebära, att man där borttager en förhållandevis större del av den nuvarande skatten än i omkringliggande skikt.

Liksom vi i tabell 1 gjort en jämförelse beträffande det reella skattetrycket dels enligt 1947 års beslut och dels enligt propositionens förslag har vi i bifogade *tabell 4* gjort en sammanställning, som visar utvecklingen av det reella skattetrycket om vårt förslag skulle genomföras. Denna tabell visar ett för de skattskyldiga betydligt gynnsammare resultat än tabell 1. För praktiskt taget alla giftna och för en stor del av de ensamstående skulle skatten reellt sett bli lägre än 1947. I de fall då det ändå skulle kvarstå viss skatteskärpning är denna relativt obetydlig. Detta i motsats till vad fallet är enligt regeringens förslag.

Till ytterligare belysning av vårt förslag redovisar vi i bifogade *tabell 5*

marginalskattens storlek vid enbart arbetsinkomst dels enligt gällande ordning, dels enligt alternativ R 2 och dels enligt vårt förslag. Den väsentliga sänkningen av marginalskatten vid ett tilläpande av vårt förslag, särskilt i mellanskikten, framgår tydligt av denna tabell.

Vidare göres i *tabell 6* en jämförelse mellan den skattesänkning som skulle uppkomma enligt propositionens förslag vid en uttagningsprocent av 90 samt den av oss föreslagna skattesänkningen. Som synes av denna tabell skulle det för de lägsta inkomsterna bli praktiskt taget samma skattesänkning enligt dessa två alternativ. Den största skillnaden till nackdel för vårt förslag föreligger för gifta skattskyldiga vid 12 000 kronors inkomst, där skillnaden är 7 kronor, och för ensamstående vid 6 000 kronors inkomst med en skillnad på 4 kronor. Vid inkomster fr. o. m. 15 000 för äkta makar och 8 000 kronor för ensamstående visar vårt förslag större skattelättnader. Denna tendens sträcker sig t. o. m. 200 000 kronor för äkta makar och t. o. m. 20 000 kronor för ensamstående. För högre inkomster ger alltså en uttagningsprocent på 90 tilläpand på regeringens förslag större skattelättnader. Vid 400 000 kronors inkomst ger vårt förslag ungefär 5 000 kronor lägre skattesänkning för äkta makar och inemot 13 000 kronor lägre för ensamstående.

Familjebeskattningen

I ett i fjol av 1954 års familjeutredning avlämnat betänkande »Samhället och barnfamiljerna» (SOU 1955: 29, sid. 84) uppges, att barnfamiljernas andel i den direkta statsskatten minus barnbidragen 1948 utgjorde 14 procent, medan den numera skulle vara uppe i 22 procent. Det har sålunda inträtt en väsentlig förskjutning under dessa år. Denna är till yttermera visso huvudsakligen att finna hos familjer med mer än ett barn.

Enligt vår mening innebar 1947 års riksdagsbeslut om ett avskaffande av barnavdragen en stor orättvisa mot barnfamiljerna. Likaväl som en ensamstående skattskyldig eller två barnlösa makar erhåller ortsavdrag motsvarande den del av deras inkomst som åtgår till täckande av de elementära levnadskostnaderna och som på grund härav anses sakna varje skattekraft, likaväl borde barnfamiljerna tillerkännas ett ortsavdrag som bestämts med hänsyn till de högre levnadskostnaderna som oundgängligen drabbar dessa trots barnbidragen. Det framstår såsom ett anmärkningsvärt förhållande att vårt land är det enda av alla dem som infört barnbidrag som kombinerat detta med ett avskaffande av barnavdragen.

Ett av argumenten för barnavdragens avskaffande 1947 var att ett stort antal barnfamiljer icke hade så höga inkomster att de kunde utnyttja barnavdragen. Vi kan icke finna att detta var ett sakligt skäl. Man kan nämligen icke kräva mer av skattereglerna än att de helt befriar från skatt den skattskyldige som inte har någon skatteförmåga. Oavsett detta vill vi här påpeka att inkomstförhållandena avsevärt ändrats sedan 1947. Medianinkomsten har under tiden därefter i stort sett fördubblats. I nuvarande läge skulle det endast undantagsvis behöva inträffa att en barnfamilj icke kunde utnyttja

hela sitt ortsavdrag, även om storleken därav finge bli beroende av antalet barn.

Det göres stundom gällande att förekomsten av barnavdrag främst skulle gynna barnfamiljer i högre inkomstlägen. Vore en sådan anmärkning befo- gad skulle den givetvis i samma grad kunna riktas mot ortsavdragen i dess nuvarande utformning. Samma anmärkning skulle för övrigt kunna riktas gentemot varje form av avdrag som är avsett att från beskattning undan- taga sådan del av inkomsten som inte representerar någon skattekraft.

Enligt vår uppfattning innebär avsaknaden av barnavdrag den förhållan- devis största nackdelen för de små inkomsttagarna. Vi vill belysa denna vår uppfattning med följande exempel.

A. är gift och har ett minderårigt barn. Han redovisar en taxerad inkomst på 6 000 kronor. Han är bosatt i kommun tillhörande ortsgrupp V och har alltså ett statligt ortsavdrag på 4 000 kr. Vi antar att en schablonmässigt fastställd kostnad för barnet, beräknad på samma sätt som ortsavdraget i övrigt skulle utgöra 1 000 kronor. Rätteligen skulle i så fall A. åtnjuta ett avdrag på 5 000 kronor och sålunda beskattas för en beskattningsbar inkomst på 1 000 kronor. I själva verket beskattas han nu för en beskattningsbar in- komst på 2 000 kronor. Enligt nuvarande skatteskalor blir skatten för A. 264 kronor, vilket i förhållande till hans »verkliga» beskattningsbara in- komst motsvarar 26,4 procent.

B. befinner sig i samma situation som A. utom i det avseendet att han har en taxerad inkomst på 10 000 kronor. Han får betala skatt i förhållande till en beskattningsbar inkomst på 6 000 kronor, d. v. s. med 792 kronor. Hans »verkliga» skatteunderlag är 5 000 kronor och hans skatt motsvarar alltså en skattesats på 15,84 procent.

Det framgår härav att A., som har den lägre inkomsten, är den som hår- dast drabbas av nuvarande system.

Någon tvekan synes oss icke behöva råda om att en ordning med barnav- drag hör hemma i ett skattesystem som grundar sig på skatteförmåga. Hur stora barnavdragen bör bli kan däremot inte utan vidare avgöras. Även andra spörsmål kräver särskilda överväganden. Hit hör sådana frågor som om barnavdraget skall göras högre för tredje och följande barn såsom fallet var t. o. m. 1947 samt rörande åldersgränserna för avdragets åtnjutande. Vi är sålunda icke beredda att här framlägga något konkret förslag om åter- införande av barnavdrag. Frågan är emellertid så trängande att den enligt vår mening bör göras till föremål för skyndsamt utredning så att förslag här- om snarast kan föreläggas riksdagen.

Skattskyldig, som är ogift, änklings, änka eller frånskild och som haft hem- mavarande barn för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, äger rätt till samma ortsavdrag som gift skattskyldig, därest han haft husförestån- darinna hos sig anställd. Däremot skall han icke beskattas enligt den skatte- skala som gäller för gifta utan enligt den som gäller för ensamstående.

För den som utan att vara gift och sammanleva med andra maken har hemmavarande barn som stått under hans vårdnad och för vilket rätt till

allmänt barnbidrag förelegat men som icke haft husföreståndarinna hos sig anställd utgår ortsavdrag med ett belopp som är 50 procent högre än det för ensamstående. Även här gäller att sådan skattskyldig beskattas enligt den för ensamstående gällande skatteskalen.

Det synes oss som om en ändring bör företagas härutinnan. I de fall det här är fråga om torde skatteförmågan vid en given beskattningsbar inkomst icke vara större för den som ensam skall omhänderhava minderåriga barn än t. ex. för två barnlösa makar. Vi förordar att båda de här berörda kategorierna barnförsörjare beskattas enligt den för gift skattskyldig gällande skatteskalen.

Förvärvsavdraget

Enligt gällande ordning erhåller gift kvinna som haft inkomst av eget arbete eller av rörelse ett avdrag å 300 kronor eller — om hon haft minderårigt barn — vid statsbeskattningen ett till 1 000 kronor maximerat avdrag. I det fall hustrun biträder mannen i dennes förvärvsverksamhet erhåller vidare mannen vid statsbeskattningen ett avdrag å 300 kronor.

Dessa avdragsbestämmelser förefaller föga tillfredsställande. Det är sålunda orimligt att icke samma avdragsbestämmelser tillämpas vid kommunalbeskattningen som vid den statliga beskattningen. Det torde dessutom stå klart att kostnaderna för gift kvinna med minderåriga barn, vilken har förvärvsarbete utom hemmet, regelmässigt inte obetydligt överstiger 1 000 kronor. Det torde icke kunna bestridas att det här är fråga om en »omkostnad för intäktens förvärvande», eftersom modern — för att över huvudet kunna förvärva sin inkomst — måste ikläda sig kostnaderna för barnets eller barnens skötsel under arbetstiden. Vi förordar även här en utredning som får till uppgift att fullgöra sitt arbete så att förslag snarast kan föreläggas riksdagen.

Kommunalskatten

Ett mycket stort antal skattskyldiga betalar en kommunalskatt som är väsentligt högre än statsskatten. Detta sammanhänger med att de kommunala ortsavdragen är så mycket lägre än de statliga — hälften av de statliga vad gäller gifta och ungefär två tredjedelar i fråga om ensamstående. En höjning av de kommunala ortsavdragen framstår därför såsom synnerligen motiverad.

En sådan höjning skulle, såvida kommunerna icke tillföres inkomst från annat håll eller de icke beskär sina utgifter, medföra en höjning av utdebiteringarna som redan i icke alltför höga inkomstlägen helt skulle eliminera den genom ortsavdragens höjning åstadkomna skattesänkningen. I syfte att förebygga en sådan följdverkan infördes vid 1950 års riksdag, då de kommunala ortsavdragen senast höjdes, ett provisoriskt statsbidragssystem. Enligt direktiven för den nu sittande utredningen skall även denna lägga fram ett förslag om statsbidrag i de fall utdebiteringshöjningarna blir mer väsentliga. I vissa fall kan detta också vara motiverat. Det är å andra sidan

emellertid minst lika angeläget att även kommunerna söker nedbringa sina kostnader, så att kommunalskatterna icke behöver höjas alltför mycket vid en höjning av Ortsavdragen. Många tecken ger vid handen att besparingar är möjliga. Det förefaller uppenbart att det inom kommunalförvaltningen på många håll förekommer en tävlan kommunerna emellan om att hålla en hög — alltför hög — kommunal standard. I betydande utsträckning gäller detta det kommunala byggandet. Det tar sig också uttryck i att kommunerna påtar sig uppgifter som endast med tvekan kan sägas tillhöra de kommunala angelägenheterna. Det är angeläget att denna strävan hos kommunerna — som, det vill vi betona, ligger inom den kommunala självbestämmanderätten — icke underbygges genom ett alltför frikostigt utgivande av statsbidrag vid en höjning av de kommunala Ortsavdragen.

I vissa fall synes kommunerna på grund av krav som ställes från statliga myndigheter bli nödsakade att vidtaga mer kostnadskrävande anordningar än som i och för sig borde vara nödvändiga. Det synes t. ex. ej sällan förekomma att kommunala byggnader härigenom får en standard som inte i och för sig är erforderlig. Det torde på detta område finnas förutsättningar för besparingar. Vi vill här peka på de försök som under senaste tid gjorts att genom standardisering och mer fabriksmässig framställning få fram billiga skolbyggnader. Det finns exempel på att man härigenom kunnat nedbringa kostnaderna för en skola med i varje fall en tredjedel av vad de eljest skolat kosta.

Det kan icke ankomma på staten att ingripa mot kommunerna och förbjuda dem att hålla den nuvarande höga standarden. Däremot bör det vara självklart att statsbidrag, där sådana utgår, ej skall täcka någon del av objektivet sett onödiga kostnader. De krav man här vill ställa fyller de nuvarande statsbidragen i allmänhet icke. Bristerna framträder beträffande sådana bidrag som utgår i förhållande till de verkliga kostnaderna. Det synes angeläget att man på alla områden där kommunerna har ett verkligt inflytande på kostnaderna fastställer bidragen i förhållande till ett på objektiva grunder bestämt bidragsunderlag — alltså utan hänsyn till de verkliga kostnaderna — eller att man eljest tillskapar ett bidragssystem, varigenom kommunerna helt får draga fördelen av besparingar de kan åstadkomma liksom de helt får stå för utgiftsökningar på grund av en mindre god förvaltning. De strävanden i detta avseende, som kommit till synes i statsbidragsutredningens förslag bör riksdagen på allt sätt befrämja.

Förhindrande av automatisk skattes kärpning

Uppgiften att beskatta svenska folket tillkommer riksdagen allena. Det kan då icke vara rimligt att det automatiskt skall kunna tillskapas ett annat skattetryck än enligt av riksdagen fattade beslut. Så blir emellertid såsom ovan berörts fallet, så snart penningvärdet försämras. Denna omständighet verkar i och för sig inflationsdrivande, eftersom den skärper och sprider kompenstationstänkandet.

Ovan har framhållits att denna form av skattes kärpning särskilt drabbar

lägre inkomsttagare och att anledningen härtill är ortsavdragets minskade realvärde. Penningvärdeförsämringen åstadkommer emellertid en skatteskarpning även av den anledningen att en mot inflationen svarande och alltså endast nominell böjning av inkomsten kan föranleda, att denna delvis blir beskattad inom ett högre progressionsskikt än innan penningvärdeförsämringen satte in.

I båda dessa avseenden kan penningvärdeförsämringens skatteskarpande effekt elimineras genom att man indexreglerar ortsavdragen samt skiktintervallerna för den beskattningsbara inkomsten i den progressiva skalan. Detta må belysas av följande exempel.

En gift person har en taxerad inkomst på 12 000 kronor. I ortsavdrag äger han åtnjuta 4 000 kronor. Den återstående beskattningsbara inkomsten å 8 000 kronor beskattas efter en skattesats å 10 procent. Hans skatt blir sålunda 800 kronor.

Efter det en penningvärdeförsämring ägt rum, vilken inneburit en levnadskostnadsökning på 20 procent, erhåller den skattskyldige en med 20 procent höjd lön och kommer därmed upp i en taxerad inkomst på 14 400 kronor. Enligt gällande system blir hans beskattningsbara inkomst 10 400 kronor. Hans skatt uträknas efter 10 procent å 8 000 kronor jämte 15 procent å 2 400 kronor och kommer alltså att sammanlagt uppgå till 1 160 kronor, vilket är 45 procent högre än den tidigare skatten. Han har alltså råkat ut för en automatisk skatteskarpning.

Om man hade haft indexreglerade ortsavdrag och skiktintervall, skulle ortsavdraget ha förhöjts med 20 procent till 4 800 kronor. Gränsen för skatteskalans bottenskikt skulle likaledes ha förhöjts med 20 procent till 9 600 kronor. Vid en taxerad inkomst å 14 400 kronor skulle efter avdrag av 4 800 kronor återstå en beskattningsbar inkomst av 9 600 kronor. Detta belopp skulle i sin helhet ha beskattats efter 10 procent och skatten alltså ha blivit 960 kronor. Skattebeloppet skulle härmed liksom inkomsten ha stigit med exakt 20 procent och alltså reellt sett icke ha undergått någon förändring.

Det bör ligga i riksdagens intresse att den i och för bibehållande av sin absoluta beskattningsrätt genomför en indexreglering såsom här antytts. Det kan av praktiska skäl givetvis inte komma i fråga att låta en hur liten förändring av penningvärdet som helst slå igenom i form av ändrade ortsavdrag och skiktintervall i skatteskalorna. Lämpligen kan man låta en stegring av konsumentprisindex på 5 eller event. 10 procent, räknat från den tidpunkt då beslut om en indexreglering träder i kraft eller då beslut om nya ortsavdrag eller nya skatteskalor träder i kraft, automatiskt få det resultatet att högre ortsavdrag och högre skiktintervall skall gälla vid skatteberäkningen. I princip borde en omräkning ske för det fall en sådan gräns uppnåtts under beskattningsåret. Häremot kan måhända anses tala, att preliminärskatten under beskattningsåret beräknats från andra utgångspunkter. Resultatet skulle då kunna bli mycket betydande överskjutande skattebelopp, vilket kan komma att verka förryckande bl. a. i fråga om

statsfinanserna. Man kan därför välja en annan tidpunkt såsom den avgörande för beskattningen för visst år. Så kan exempelvis en penningvärdeförsämring, varigenom en gräns överskrides före den 1 juli ett år, få bli avgörande för de preliminärskattetabeller som skall göras upp för nästkommande beskattningsår. För bestämmande av dessa detaljer liksom andra som här icke berörts synes en utredning böra komma till stånd. Ett på denna grundat förslag bör kunna föreläggas 1957 års riksdag.

Under återopande av vad vi här anfört hemställer vi,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 88 måtte

A. antaga följande

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Häriigenom förordnas, att 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

10 §.

1 mom. Statlig inkomstskatt — — — angivna grundbelopp.

För skattskyldig, som åtnjuter ortsavdrag med belopp som beräknats enligt 8 § 1 mom. andra, tredje och fjärde styckena och som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, utgör grundbeloppet:

när den beskattningsbara inkomsten icke överstiger 8 000 kronor: 10 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när den beskattningsbara inkomsten överstiger:

8 000 men icke	12 000 kr:	800 kr för	8 000 kr och	14 % av återstoden;
12 000 » »	16 000 »:	1 360 » »	12 000 » »	18 » » » ;
16 000 » »	20 000 »:	2 080 » »	16 000 » »	23 » » » ;
20 000 » »	25 000 »:	3 000 » »	20 000 » »	28 » » » ;
25 000 » »	30 000 »:	4 400 » »	25 000 » »	33 » » » ;
30 000 » »	40 000 »:	6 050 » »	30 000 » »	38 » » » ;
40 000 » »	60 000 »:	9 850 » »	40 000 » »	43 » » » ;
60 000 » »	100 000 »:	18 450 » »	60 000 » »	48 » » » ;
100 000 » »	150 000 »:	37 650 » »	100 000 » »	53 » » » ;
150 000 » »	200 000 »:	64 150 » »	150 000 » »	58 » » » ;
200 000		93 150 » »	200 000 » »	63 » » » ;

För annan i detta moment avsedd skattskyldig än i föregående stycke sägs utgör grundbeloppet:

när den beskattningsbara inkomsten icke överstiger 4 000 kronor: 10 procent av den beskattningsbara inkomsten;

när den beskattningsbara inkomsten överstiger

4 000	men icke	6 000 kr:	400 kr för	4 000 kr och 14 %	av återstoden;
6 000	»	8 000 »:	680 »	6 000 »	18 » » ;
8 000	»	10 000 »:	1 040 »	8 000 »	22 » » ;
10 000	»	12 000 »:	1 480 »	10 000 »	26 » » ;
12 000	»	16 000 »:	2 000 »	12 000 »	30 » » ;
16 000	»	20 000 »:	3 200 »	16 000 »	34 » » ;
20 000	»	30 000 »:	4 560 »	20 000 »	38 » » ;
30 000	»	40 000 »:	8 360 »	30 000 »	42 » » ;
40 000	»	60 000 »:	12 560 »	40 000 »	46 » » ;
60 000	»	100 000 »:	21 760 »	60 000 »	50 » » ;
100 000	»	150 000 »:	41 760 »	100 000 »	55 » » ;
150 000	»	200 000 »:	69 260 »	150 000 »	60 » » ;
200 000			99 260 »	200 000 »	65 » » ;

Ändå att — — — denna inkomstdel.

Med familjestiftelse — — — ekonomiska intressen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1957; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1957 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1957 eller tidigare år.

B. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt företaga en utredning rörande frågan om ett återinförande av barnavdragen vid beskattningen och om en förbättring av förvärvsavdraget för gift kvinna samt för riksdagen framlägga de förslag utredningen kan föranleda;

C. uttala, att statsbidragen till kommuner bör utformas så, att kommunernas intresse av sparsamhet i förvaltningen i största möjliga utsträckning främjas, ävensom att övriga åtgärder bör vidtagas, vilka kan vara ägnade att nedbringa kommunernas utdebiteringsbehov;

D. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, efter härom företagen utredning, för 1957 års riksdag framlägga förslag om en indexreglering av dels ortsavdragen dels skatteskalornas skiktintervaller för den beskattningsbara inkomsten.

Stockholm den 4 april 1956

Jarl Hjalmarson

Ernst V. Staxäng

Martin Skoglund

T. G. von Seth

Einar Hægglom

Elis Håstad

Alarik Hagård

Leif Cassel

BILAGA

Tabell 1: A

Förändringar i den reella skattebelastningen 1947—1956 vad gäller statlig inkomstskatt vid tillämpande av förslaget i prop. 38¹

A. Gift skattskyldig

År 1947		År 1956 (vid indexstegring 46 %)		Skattebeloppen i kol. 2 uttryckta i 1956 års penningvärde kr	Ändring sedan 1947 i den reella skattebelastningen	
Årsinkomst kr	Statlig inkomstskatt kr	Årsinkomst kr	Statlig inkomstskatt enl. R 2 kr		kr	%
1	2	3	4	5	6	7
4 000	76	5 840	132	111	+ 21	+ 18,9
5 000	173	7 300	275	253	+ 22	+ 8,7
6 000	277	8 760	418	404	+ 14	+ 3,5
8 000	528	11 680	704	771	- 67	- 8,7
10 000	819	14 600	1 053	1 196	- 143	- 12,0
12 000	1 143	17 520	1 535	1 667	- 132	- 7,9
15 000	1 708	21 900	2 558	2 494	+ 64	+ 2,6
18 000	2 411	26 280	3 712	3 520	+ 192	+ 5,5
20 000	2 961	29 200	4 626	4 323	+ 303	+ 7,0
25 000	4 548	36 500	6 994	6 640	+ 354	+ 5,3
30 000	6 334	43 800	9 638	9 248	+ 390	+ 4,2
40 000	10 092	58 400	15 560	14 734	+ 826	+ 5,6
50 000	14 250	73 000	21 722	20 805	+ 917	+ 4,4
60 000	18 750	87 600	28 688	27 875	+ 1 305	+ 4,8
80 000	28 208	116 800	42 566	41 184	+ 1 382	+ 3,4
100 000	38 108	146 000	57 674	55 638	+ 2 036	+ 3,7
200 000	91 466	292 000	139 575	138 540	+ 6 035	+ 4,5
300 000	152 182	438 000	223 135	222 186	+ 949	+ 0,4
400 000	215 182	584 000	306 660	314 166	- 7 504	- 2,4

¹ Beräkningarna avser kommun i ortsgrupp III.

Den kommunala utdebiteringen per skattekrona har i tabellerna beräknats till 10 kronor för år 1947 och till 12 kronor för år 1956. Vid skatteuträkningen har den angivna årsinkomsten minskats — förutom med ortsavdrag och avdrag för kommunafutskylder — för år 1947 med 200 kronor för envar skattskyldig och för år 1956 med 450 kronor för gifta och 300 kronor för ensamstående skattskyldiga. Den beskattningsbara inkomsten har för 1956 års inkomster avrundats till närmast lägre 100-tal kronor. Stegringen av levnadskostnaderna fr. o. m. juni 1947 t. o. m. februari 1956 är 46 %.

Tabell 1: B

B. Ensamstående skattskyldig

År 1947		År 1956 (vid indexstegring 46 %)		Skattebeloppen i kol. 2 uttryckta i 1956 års penningvärde kr	Ändring sedan 1947 i den reella skattebelastningen	
Årsinkomst kr	Statlig inkomstskatt kr	Årsinkomst kr	Statlig inkomstskatt enl. R 2 kr		kr	%
1	2	3	4	5	6	7
2 000	—	2 920	66	—	+ 66	—
3 000	78	4 380	209	114	+ 95	+ 83,3
4 000	191	5 840	341	279	+ 62	+ 22,2
5 000	322	7 300	508	470	+ 38	+ 8,1
6 000	475	8 760	729	693	+ 36	+ 5,2
8 000	833	11 680	1 295	1 216	+ 79	+ 6,5
10 000	1 238	14 600	1 972	1 807	+ 165	+ 9,1
12 000	1 706	17 520	2 728	2 491	+ 237	+ 9,5
15 000	2 416	21 900	4 028	3 527	+ 501	+ 14,2
18 000	3 259	26 280	5 451	4 758	+ 693	+ 14,6
20 000	3 907	29 200	6 517	5 704	+ 813	+ 14,3
25 000	5 622	36 500	9 145	8 208	+ 937	+ 11,4
30 000	7 422	43 800	12 025	10 836	+ 1 189	+ 11,0
40 000	11 316	58 400	18 206	16 521	+ 1 685	+ 10,2
50 000	15 610	73 000	24 588	22 791	+ 1 797	+ 7,9
60 000	20 110	87 600	31 554	29 361	+ 2 193	+ 7,5
80 000	29 704	116 800	45 472	43 368	+ 2 104	+ 4,9
100 000	39 604	146 000	60 635	57 822	+ 2 813	+ 4,9
200 000	93 098	292 000	142 750	135 923	+ 6 827	+ 5,0
300 000	154 086	438 000	226 275	224 966	+ 1 309	+ 0,6
400 000	217 086	584 000	309 785	316 946	- 7 211	- 2,3

Tabell 2

Skattesänkning enligt prop. nr 88 om hänsyn tages till förslaget i prop. nr 107
om höjning av pensionsavgiften

Ortsgrupp III

Inkomst kr	Föreslagen skattesänkning kr	Föreslagen avgiftshöjning kr	Nettoökning eller -sänkning	
			kr	% ¹
<i>Gifta</i>				
3 000	—	16	+ 16	.
4 000	—	22	+ 22	.
5 000	12	28	+ 16	+ 22,5
6 000	31	34	+ 3	+ 1,6
8 000	70	48	- 22	- 5,2
10 000	109	60	- 49	- 7,5
12 000	147	72	- 75	- 8,5
15 000	184	90	- 94	- 7,3
18 000	208	108	- 100	- 5,4
20 000	216	120	- 96	- 4,1
25 000	271	140	- 131	- 3,6
50 000	560	140	- 420	- 3,3
100 000	1 099	140	- 959	- 2,7
<i>Ensamstående</i>				
3 000	15	17	+ 2	+ 2,2
4 000	34	23	- 11	- 5,3
5 000	54	30	- 24	- 7,4
6 000	74	36	- 38	- 8,6
8 000	96	48	- 47	- 6,5
10 000	100	60	- 40	- 3,7
12 000	109	70	- 39	- 2,8
15 000	149	70	- 79	- 3,8
18 000	181	70	- 111	- 3,6
20 000	198	70	- 128	- 3,5
25 000	259	70	- 189	- 3,6
50 000	491	70	- 421	- 2,8
100 000	1 038	70	- 968	- 2,5

¹ I förhållande till nuvarande statsskatt.

Tabell 3:A

Ställig inkomstskatt enligt nuvarande ordning, enligt R 2 och enligt vårt förslag
Ortsgrupp III, kommunalskatteavdrag efter 12 kr per skattekrona

A. Absoluta tal

Årsin- komst 1 000-tal kr	Gifta					Ensamstående				
	Nuva- rande skatt kr	Skatt enl.		Skatteminsk- kr		Nuva- rande skatt kr	Skatt enl.		Skatteminsk- kr	
		R 2	vårt förslag	R 2	vårt förslag		R 2	vårt förslag	R 2	vårt förslag
3	—	—	—	—	—	91	76	69	15	92
4	—	—	—	—	—	207	173	157	34	50
5	71	59	54	12	17	333	269	245	54	78
6	187	156	142	31	45	440	366	333	74	107
8	490	350	318	70	102	790	625	553	95	167
10	652	543	494	109	158	1 067	967	838	100	234
12	884	737	670	147	214	1 481	1 272	1 174	109	307
15	1 292	1 108	988	184	304	2 219	2 070	1 805	149	414
18	1 844	1 636	1 357	208	487	3 066	2 885	2 567	181	499
20	2 326	2 110	1 673	216	653	3 646	3 448	3 095	198	551
25	3 654	3 383	2 572	271	1 062	5 279	5 020	4 579	259	700
30	5 246	4 900	3 711	346	1 535	7 118	6 824	6 251	294	867
40	8 708	8 236	6 559	472	2 149	10 939	10 562	9 725	377	1 214
50	12 587	12 027	9 910	560	2 677	15 095	14 604	13 503	491	1 592
60	16 943	16 251	13 694	692	3 249	19 548	18 916	17 551	632	1 997
80	26 015	25 092	21 589	923	4 426	28 825	27 963	25 985	862	2 840
100	35 695	34 596	30 037	1 099	5 658	38 506	37 467	34 765	1 088	3 720
200	89 069	87 051	76 991	2 008	12 068	92 060	90 132	83 690	1 928	8 370
300	146 259	144 251	131 038	2 008	15 221	149 260	147 332	139 592	1 928	9 668
400	203 459	201 451	186 478	2 008	16 981	206 460	204 532	196 792	1 928	9 668

B. Procentuella tal

Årsinkomst, 1 000-tal kr	Gift			Ensamstående		
	Nuvarande skatt kr	Skatteminsk. i % enl.		Nuvarande skatt kr	Skatteminsk. i % enl.	
		R 2	vårt förslag		R 2	vårt förslag
3	—	—	—	91	16,7	24,2
4	—	—	—	207	16,7	24,2
5	71	16,7	24,2	323	16,7	24,2
6	187	16,7	24,2	440	16,7	24,2
8	420	16,7	24,2	720	13,2	23,2
10	652	16,7	24,2	1 067	9,4	21,9
12	804	16,7	24,2	1 481	7,4	20,7
15	1 292	14,2	23,5	2 219	6,7	18,7
18	1 844	11,3	26,4	3 066	5,9	16,3
20	2 326	9,3	28,1	3 646	5,4	15,1
25	3 654	7,4	29,6	5 279	4,9	13,3
30	5 246	6,6	29,3	7 118	4,1	12,2
40	8 708	5,4	24,7	10 939	3,4	11,1
50	12 587	4,4	21,3	15 095	3,3	10,5
60	16 943	4,1	19,2	19 548	3,2	10,2
80	28 015	3,5	17,0	28 825	3,0	9,9
100	35 695	3,1	15,9	38 505	2,7	9,7
200	89 059	2,3	13,6	92 060	2,1	9,1
300	146 259	1,4	10,4	149 260	1,3	6,5
400	203 459	1,0	8,3	206 460	0,9	4,7

Tabell 4: A

Förändringar i den reella skattebelastningen 1947—1956 vid tillämpande av vårt förslag till statsskatteskalor¹

A. Gift skattskyldig

År 1947		År 1956 (vid Indexstegringen 46 %)		Skattebeloppen i kol. 2 uttryckta i 1956 års penningvärde kr	Ändring sedan 1947 i den reella skattebelastningen	
Årsinkomst kr	Statlig inkomstskatt kr	Årsinkomst kr	Statlig inkomstskatt enl. vårt förslag, kr		kr	%
1	2	3	4	5	6	7
4 000	76	5 840	120	111	+ 9	+ 8,1
5 000	173	7 300	250	253	— 3	— 1,2
6 000	277	8 760	380	404	— 24	— 5,9
8 000	528	11 680	640	771	— 131	— 17,0
10 000	819	14 600	926	1 196	— 270	— 22,6
12 000	1 143	17 520	1 290	1 667	— 377	— 22,6
15 000	1 708	21 900	1 972	2 494	— 522	— 20,9
18 000	2 411	26 280	2 816	3 520	— 704	— 20,0
20 000	2 961	29 200	3 504	4 323	— 819	— 18,9
25 000	4 548	36 500	5 456	6 640	— 1 184	— 17,8
30 000	6 334	48 800	7 798	9 248	— 1 450	— 15,7
40 000	10 092	58 400	13 075	14 734	— 1 659	— 11,3
50 000	14 250	73 000	18 594	20 805	— 2 211	— 10,6
60 000	18 750	87 600	24 786	27 375	— 2 589	— 9,5
80 000	28 208	116 800	37 122	41 184	— 4 062	— 9,9
100 000	38 108	146 000	50 688	55 688	— 4 950	— 8,9
200 900	91 466	292 000	126 603	133 540	— 6 937	— 5,2
300 000	152 182	438 000	207 495	222 186	— 14 691	— 6,6
400 000	215 182	584 000	288 450	314 166	— 25 716	— 8,2

¹ Angående förutsättningarna se tabell 1.

Tabell 4: B

B. Ensamstående skattskyldig

År 1947		År 1956 (vid indexstegring 46 %)		Skattebeloppen i kol. 2 uttryckta i 1956 års penningvärde kr	Ändring sedan 1947 i den reella skattebelastningen	
Årsinkomst kr	Statlig inkomstskatt kr	Årsinkomst kr	Statlig inkomstskatt enl. vårt förslag, kr		kr	%
1	2	3	4	5	6	7
2 000	—	2 920	60	—	+ 60	—
3 000	78	4 380	190	114	+ 76	+ 66,7
4 000	191	5 840	310	279	+ 31	+ 11,1
5 000	322	7 300	456	470	— 14	— 3,0
6 000	475	8 760	638	693	— 55	— 7,9
8 000	833	11 680	1 106	1 216	— 110	— 9,9
10 000	1 238	14 600	1 714	1 807	— 93	— 5,1
12 000	1 706	17 520	2 420	2 491	— 71	— 2,9
15 000	2 416	21 900	3 642	3 527	+ 115	+ 3,3
18 000	3 259	26 280	4 978	4 758	+ 220	+ 4,6
20 000	3 907	29 200	5 966	5 704	+ 262	+ 4,6
25 000	5 622	36 500	8 402	8 208	+ 194	+ 2,4
30 000	7 422	43 800	11 090	10 836	+ 254	+ 2,3
40 000	11 316	58 400	16 884	16 521	+ 363	+ 2,2
50 000	15 610	73 000	22 860	22 791	+ 69	+ 0,3
60 000	20 110	87 600	29 310	29 361	— 51	— 0,2
80 000	29 704	116 800	42 200	43 368	— 1 168	— 2,7
100 000	39 604	146 000	56 335	57 822	— 1 487	— 2,6
200 000	93 098	292 000	135 010	135 923	— 913	— 0,7
300 000	154 086	438 000	218 535	224 966	— 6 431	— 2,9
400 000	217 086	584 000	301 995	316 946	— 14 951	— 4,7

Tabell 5

Tabell 5. Den totala marginalskattens storlek¹ vid enbart arbetsinkomst

Ortsgrupp III

Årsinkomst	Marginalskatt i procent för					
	gift			ensamstående		
	enligt nuvarande ordning	enligt alt. R 2	enligt vårt förslag	enligt nuvarande ordning	enligt alt. R 2	enligt vårt förslag
3 000	12,0	12,0	12,0	23,6	21,7	20,8
4 000	12,0	12,0	12,0	23,6	21,7	20,8
5 000	23,6	21,7	20,8	23,6	21,7	20,8
6 000	23,6	21,7	20,8	23,6	21,7	20,8
8 000	23,6	21,7	20,8	27,5	27,0	24,3
10 000	23,6	21,7	20,8	31,4	31,4	27,8
12 000	23,6	21,7	20,8	35,2	34,0	31,4
15 000	27,5	27,0	24,3	38,1	36,6	34,9
18 000	31,4	30,5	24,3	41,0	40,2	38,4
20 000	36,2	35,8	27,8	41,0	40,2	38,4
25 000	41,0	39,3	32,2	48,8	48,1	45,4
30 000	45,9	44,6	36,6	48,8	48,1	45,4
40 000	50,7	49,8	45,4	52,7	51,6	49,0
50 000	55,6	54,2	49,8	56,5	55,1	52,1
60 000	55,6	54,2	49,8	56,5	55,1	52,1
80 000	60,4	59,5	54,2	60,4	59,5	56,0
100 000	60,4	59,5	54,2	60,4	59,5	56,0
200 000	69,2	69,2	63,0	69,2	69,2	64,8
300 000	69,2	69,2	67,4	69,2	69,2	69,2
400 000	69,2	69,2	67,4	69,2	69,2	69,2

¹ Häri ingår — förutom statlig inkomstskatt — kommunal inkomstskatt efter en utdebitering av 12 kronor per skattekrona.

Tabell 6

Skattesänkning i kronor enligt propositionens förslag tillämpat vid 90 % uttag samt enligt vårt förslag

Årsinkomst kr	Giftna		Ensamstående	
	R 2, 90 %	Vårt förslag	R 2, 90 %	Vårt förslag
3 000	—	—	23	22
4 000	—	—	51	50
5 000	18	17	81	78
6 000	47	45	111	107
8 000	105	102	158	167
10 000	163	158	197	234
12 000	221	214	246	307
15 000	295	304	356	414
18 000	372	487	470	499
20 000	427	653	543	551
25 000	609	1 082	761	700
30 000	836	1 535	976	867
40 000	1 296	2 149	1 433	1 214
50 000	1 763	2 677	1 951	1 592
60 000	2 317	3 249	2 524	1 997
80 000	3 432	4 426	3 658	2 840
100 000	4 559	5 658	4 785	3 720
200 000	10 713	12 068	10 941	8 370
300 000	16 433	15 221	16 661	9 668
400 000	22 153	16 981	22 381	9 668